

REFERENCES

1. Cherep, A.V. and Zubrytska, Ya.O. (2010), "Investigation of the essence of the economic category "labour potential" in management of different levels", *Visnyk Zaporizhzhya National University. Economical science*, vol. 4 (8), pp. 90-95.
2. Yankovska, L.A. (2006), "Optimization of labour potential in the management personnel system of industrial enterprises", *Aktualni problemy ekonomiky*, vol. 9, pp. 200-203.
3. Fedonin, O.S. (2003), *Potencial pidpry'emstva: formuvannya ta ocinka* [The enterprise's potential: formation and evaluation], tutorial, KNEU, Kyiv, Ukraine.
4. Minakov, I.A., Smirnov, G.E. and Kastornov, N.P. et al. (2006), *Ekonomika selskogo hozjajstva* [Agricultural Economics], tutorial, KolosS, Moscow, Russia.
5. Notari, M., Berdeb, C. and Procedia, F. (2013), "Human Resources Management and Education in Hungarian Agriculture", *Social and Behavioral Sciences*, vol. 81, pp. 632-637.
6. Billikopf, G. (2003), "Labor Management in Agriculture: Cultivating Personnel Productivity", University of California agricultural and natural resources, California, USA.

УДК 334.01

БЮДЖЕТНО-ФІНАНСОВА БЕЗПЕКА: МІСЦЕ В СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВОМ ТА ПРІОРИТЕТИ ПОСИЛЕННЯ НА СУЧАСНОМУ ЕТАПІ РОЗВИТКУ ЕКОНОМІКИ

Ібрагімов Е.Е., д.е.н., професор

*Запорізький національний університет
Україна, 69600, м. Запоріжжя, вул. Жуковського, 66*

joos@bk.ru

Бюджетні та фінансові установи розглядаються як суб'єкти забезпечення рівня фінансової безпеки економіки взагалі, і створення необхідних передумов для її сталого зростання. У системі процесу фінансової безпеки простежується проблема безпеки бюджетних установ через відповідний механізм управління. Трансформаційний перехід економіки України, по-перше, ускладнює економічні умови і, по-друге, сприяє розвитку конкуренції між підприємствами, які можуть погіршити їхніх фінансовий стан і тим більше – призвести до банкрутства. Тому виникає проблема в нинішніх умовах гарантувати фіскальну безпеку бюджетних установ за допомогою відповідного механізму управління. Вивчення проблеми показує, що цей процес суттєво впливає на фінансову безпеку на рівні національної економіки. Система безпеки фінансової установи передбачає диференційований рівень кількісних і якісних параметрів захисту фінансових інтересів, адекватних його фінансовій філософії. Отже, бюджетні та фінансові інститути безпеки – це система, яка забезпечує важливість фінансової стабільності підприємств, формуючи захист фінансових інтересів. Проте при розгляді бюджету і безпеки фінансових органів як стійкої системи необхідно звернути увагу на такі основні моменти: стабільність податкової системи, безпеки установи. Їх слід розглядати як динамічні характеристики. Стійкість системи безпеки фіскальних органів не є абсолютною; на різних етапах її розвитку вона може змінюватись залежно від нового рівня показників її стабільності. Важливим елементом податкової системи безпеки установи є створення необхідних передумов для її сталого зростання у фінансових установах у поточному і майбутніх періодах.

Ключові слова: бюджетно-фінансова безпека, бюджетна установа, суб'єкт господарювання.

Ибрагимов Э.Э. БЮДЖЕТНО-ФИНАНСОВАЯ БЕЗОПАСНОСТЬ: МЕСТО В СИСТЕМЕ УПРАВЛЕНИЯ ПРЕДПРИЯТИЕМ И ПРИОРИТЕТЫ УСИЛЕНИЯ НА СОВРЕМЕННОМ ЭТАПЕ РАЗВИТИЯ ЭКОНОМИКИ / *Запорожский национальный университет, Украина*

Бюджетные и финансовые учреждения рассматриваются в качестве субъектов обеспечения уровня финансовой безопасности экономики в целом, и создания необходимых предпосылок для ее устойчивого роста. В системе процесса финансовой безопасности наблюдается проблема безопасности бюджетных учреждений из-за соответствующего механизма управления. Трансформационный переход экономики Украины, во-первых, усложняет экономические условия и, во-вторых, содействует развитию

конкуренції між підприємствами, які можуть погіршити їх фінансове становище і тим більше – привести до банкрутства. Тому виникає проблема в нинішніх умовах гарантувати фінансову безпеку бюджетних установ за допомогою відповідного механізму управління. Вивчення проблеми показує, що цей процес суттєво впливає на фінансову безпеку на рівні національної економіки. Система безпеки фінансової установи передбачає диференційований рівень кількісних і якісних параметрів захисту фінансових інтересів, адекватних її фінансовій філософії. Отже, бюджетні та фінансові установи безпеки – це система, яка забезпечує важливість фінансової стабільності підприємств, формуючи захист фінансових інтересів. Однак при розгляді бюджету та безпеки фінансових установ як стійкої системи необхідно звернути увагу на наступні основні моменти: стабільність податкової системи, безпеки установи. Їх слід розглядати як динамічні характеристики. Стійкість системи безпеки фінансових установ не є абсолютною; на різних етапах її розвитку вона може варіюватися в залежності від нового рівня показників її стабільності. Важливим елементом системи податкової безпеки установи є створення необхідних передумов для її стійкого зростання в фінансових установах в поточному і майбутньому періодах.

Ключові слова: бюджетно-фінансова безпека, бюджетні установи, суб'єкт господарювання.

Ibragimov E.E. FISCAL SECURITY: A PLACE IN THE ENTERPRISE MANAGEMENT SYSTEM AND THE PRIORITIES OF STRENGTHENING AT THE PRESENT STAGE OF DEVELOPMENT OF THE ECONOMY / *Zaporizhzhya National University, Ukraine*

The budgetary and financial institutions as security level of financial security and create the necessary preconditions for its sustainable growth. The general scheme of the process of fiscal security. The observed safety problem of budgetary institutions, through appropriate management mechanism. Transformational transition economy while Ukraine, first, complicates economic conditions and, secondly, promotes competition between undertakings that may impair their financial status and the more – lead to bankruptcy. Therefore, the agenda there is a problem in the present conditions to guarantee fiscal security budget institutions, through appropriate management mechanism. The study of the problem shows that this process significantly affects financial insurance at the level of the national economy. The system of fiscal security institution involves a differentiated level of quantitative and qualitative parameters of the protection of financial interests, adequate to its financial philosophy. Consequently, budgetary and financial security institutions is a system that provides important financial stability of its proportions, forming protection of financial interests. However, considering the budget and financial security agencies as a stable system, it is necessary to pay attention to the following main points: the stability of the fiscal system security institutions is seen as its dynamic response; stability of the system of fiscal security institutions is not absolute; at various stages of development system of fiscal security institutions may vary based on a new level parameters of its stability. An important thrust system of fiscal security institutions is creating the necessary preconditions for sustainable growth of financial institutions in the current and future periods.

Key words: budget and financial security, budget entity, the entity.

ВСТУП

В умовах сучасної економіки, що характеризується швидкими змінами умов і факторів внутрішнього та зовнішнього середовища функціонування бюджетної установи, загрозами її фінансовим інтересам з боку окремих суб'єктів господарювання, високим рівнем фінансових ризиків, важливим завданням щодо забезпечення життєздатності суб'єкта господарювання є гарантування бюджетно-фінансової безпеки установи.

АНАЛІЗ ОСТАННІХ НАУКОВИХ ДОСЛІДЖЕНЬ

Трансформаційний перехід економіки України, по-перше, істотно ускладнює умови господарювання і, по-друге, сприяє зростанню конкуренції між суб'єктами господарювання, що може погіршувати їхній фінансовий стан і більше того – призводити до банкрутства. Тому на порядок денний постає проблема гарантування в сучасних умовах бюджетно-фінансової безпеки бюджетних установ шляхом запровадження відповідного механізму управління. Вивчення проблеми засвідчує, що на цей процес істотно впливає фінансове забезпечення на рівні національної економіки.

В Україні і за кордоном цією проблемою займалися О. І. Барановський, В. В. Бурцев, О. Д. Василик, М. Ю. Дмитрієва, М. М. Єрмошенко, Я. А. Жаліло, Н. П. Капустін, О. Ф. Новикова, Є. А. Олейніков, Г. А. Пастернак-Таранушенко та інші. Вирішенню окремих аспектів фінансового забезпечення на рівні суб'єктів господарювання приділяли увагу такі

вітчизняні та зарубіжні дослідники, як О. В. Ареф'єва, І. О. Бланк, А. Е. Воронкова, С. М. Ілляшенко, Г. В. Задорожний, Г. В. Козаченко, Л. А. Костирко, В. П. Пономарьов, О. О. Терещенко, В. В. Шликов та інші.

Так, С. Ф. Покропивний вважає, що серед функціональних складових (фінансова, інтелектуальна й кадрова, техніко-технологічна, політико-правова, інформаційна, екологічна, бюджетна) економічної безпеки саме фінансова складова вважається провідною й вирішальною, оскільки за сучасних умов господарювання фінанси є «двигуном» будь-якої економічної системи [1].

Мельник Л. Г. визначає бюджетно-фінансову безпеку як внутрішньовиробничу складову економічної безпеки. У фінансовому менеджменті за достатньо глибоких досліджень окремих елементів економічної безпеки фінансова безпека установи, що пов'язана із забезпеченням його фінансової стійкості, нейтралізацією фінансових ризиків, у самостійний об'єкт управління також не виділена [2].

Бланк І. О. також розкриває прямий взаємозв'язок між системою безпеки підприємства та його фінансовими показниками [3].

ФОРМУЛЮВАННЯ ЦІЛЕЙ СТАТТІ

Метою нашого дослідження є визначення й обґрунтування основних складових бюджетно-фінансової безпеки та з'ясування основних критеріїв безпечного фінансового стану установи.

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ ДОСЛІДЖЕННЯ

Поняття «бюджетно-фінансова безпека» як самостійний об'єкт управління відносно нове. Його комплексно і досить детально розглядають сучасні дослідники на макрорівні в системі більш загальних категорій – «національній безпеці» або «економічній безпеці країни». На рівні суб'єктів господарювання комплексне дослідження суті поняття «бюджетно-фінансова безпека» як самостійного об'єкта управління в сучасній літературі вивчено ще не достатньо та ідентифікується здебільшого звичайно лише як один з елементів економічної безпеки. На сьогоднішній день необхідним є комплексний підхід до уточнення методології бюджетно-фінансової безпеки установи, що забезпечує захист її фінансових інтересів у процесі розвитку, обумовлює її виокремлення в загальній системі управління установою. Тому виникає необхідність докладного розгляду змісту поняття «бюджетно-фінансова безпека установи», виявлення найбільш характерних її особливостей.

Поняття «бюджетно-фінансова безпека установи» є синтезованим таким, що інтегрує в собі важливі характеристики категорій «економічна безпека» та «фінанси установи», які досить детально розглядаються в сучасній літературі. Це дає змогу використовувати їх теоретичну основу і методологічний апарат під час дослідження важливих змістовних характеристик поняття «бюджетно-фінансова безпека установи» як об'єкта управління.

Так, І. А. Бланк виділяє такі істотні характеристики поняття «бюджетно-фінансова безпека установи» [3]:

- 1) як основа елемента системи її економічної безпеки;
- 2) як базове значення рівня і структури фінансового потенціалу установи в забезпеченні цілей її економічного розвитку.

Ця роль визначається тим, що фінансова діяльність дає змогу реалізувати економічну стратегію установи; операції, пов'язані з фінансовою діяльністю установи, мають стабільний характер, тобто здійснюються постійно; фінансова діяльність відіграє велику роль у забезпеченні стабілізації економічного розвитку бюджетної установи загалом.

Крім цього, на нашу думку, бюджетно-фінансова безпека є системою кількісних і якісних параметрів фінансового стану установи, що в комплексі відображає рівень її фінансової захищеності. У цій характеристиці поняття «бюджетно-фінансової безпеки установи» можна

виділити такі складові: бюджетно-фінансова безпека установи виражає визначений аспект її фінансового стану, що відображає той чи інший рівень її фінансової захищеності; фінансовий стан установи, що характеризує її бюджетно-фінансову безпеку, відображається визначеною сукупністю параметрів; параметри системи бюджетно-фінансової безпеки установи потребують чіткої якісної і кількісної детермінації [4].

Як відомо, об'єктом фінансового забезпечення є сформована система пріоритетних збалансованих фінансових інтересів установи, що потребують захисту в процесі її фінансової діяльності. Обґрунтовуючи цю характеристику поняття бюджетно-фінансової безпеки установи, варто звернути особливу увагу на такі основні моменти: в системі бюджетно-фінансової безпеки установи розглядаються тільки пріоритетні фінансові інтереси, що відіграють найважливішу роль у забезпеченні її розвитку; система пріоритетних фінансових інтересів повинна охоплювати не тільки поточні, але й довготермінові їх види; пріоритетні фінансові інтереси установи в системі її фінансової безпеки повинні бути збалансовані з інтересами інших суб'єктів її фінансових відносин. Основою формування бюджетно-фінансової безпеки установи є ідентифікована система реальних і потенційних загроз (зовнішніх і внутрішніх) її фінансовим інтересам.

Розглядаючи цю характеристику, потрібно акцентувати увагу на таких основних положеннях: у системі бюджетно-фінансової безпеки установи ідентифікуються не тільки реальні, а й потенційні загрози; поняття бюджетно-фінансової безпеки охоплює захист її пріоритетних інтересів від загроз не тільки зовнішнього, а й внутрішнього характеру; загрози фінансовим інтересам установи генеруються дією не всієї сукупності факторів, що впливають на здійснення її фінансової діяльності, а лише окремих, які деструктивно впливають і потребують ідентифікації; серед усіх ідентифікованих загроз особливу увагу в системі фінансового забезпечення установи акцентує на найбільш небезпечних випадках.

Система бюджетно-фінансової безпеки установи припускає диференційований рівень кількісних і якісних параметрів захищеності фінансових інтересів, адекватних її фінансовій філософії. Отже, бюджетно-фінансова безпека установи є системою, що забезпечує стабільність важливих фінансових пропорцій її розвитку, які формують захищеність її фінансових інтересів.

Водночас, розглядаючи бюджетно-фінансову безпеку установи як стабільну систему, треба приділити увагу таким основним моментам: стабільність системи бюджетно-фінансової безпеки установи розглядається як її динамічна характеристика; стабільність системи бюджетно-фінансової безпеки установи не має абсолютного характеру; на окремих етапах свого розвитку система бюджетно-фінансової безпеки установи може змінюватися, виходячи на новий рівень параметрів своєї стабільності. Важливою цільовою спрямованістю системи бюджетно-фінансової безпеки установи є створення необхідних фінансових передумов стійкого зростання установи в поточному і перспективному періодах.

Отже, бюджетно-фінансова безпека є універсальною категорією, що характеризує захищеність суб'єктів соціально-економічних відносин на всіх рівнях, починаючи з держави і закінчуючи кожним її громадянином. Бюджетно-фінансова безпека установи відображає захищеність її діяльності від негативних впливів зовнішнього середовища, а також спроможність швидко усунути різноманітні загрози або пристосуватися до існуючих умов, що не позначаються негативно на її діяльності. Зміст цього поняття містить систему засобів, які забезпечують конкурентоспроможність і фінансову стабільність підприємства, а також сприяють підвищенню рівня добробуту працівників.

Вартий уваги і ресурсно-функціональний підхід, у рамках якого бюджетно-фінансову безпеку установи розглядають як такий стан бюджетних фінансових ресурсів і можливостей, за якого гарантується найбільш ефективне їхнє використання для стабільного функціонування та динамічного розвитку, запобігання внутрішнім і зовнішнім негативним впливам (загрозам). Дещо по-іншому можна сформулювати визначення бюджетно-

фінансової безпеки установи, якщо скористатися підходом, що зреалізований під час обґрунтування суті національної безпеки у ст. 8 ЗУ «Про основи національної безпеки України», як захищеність життєво важливих інтересів підприємства, забезпечення його сталого розвитку, своєчасне виявлення, запобігання і нейтралізація реальних та потенційних загроз економічним інтересам [5].

Дослідження бюджетно-фінансової безпеки суб'єктів господарювання на сьогодні є доволі проблемним. Наукових розробок у цій галузі і знань практично немає. Значно більше уваги приділяється вивченню економічної безпеки установи загалом. Необхідність постійного дотримання бюджетно-фінансової безпеки зумовлюється об'єктивно наявним для кожного суб'єкта господарювання завданням забезпечення стабільності функціонування та досягнення головних цілей своєї діяльності. Рівень бюджетно-фінансової безпеки установи залежить від того, наскільки ефективним буде її керівництво і чи буде воно спроможним уникнути можливих загроз і ліквідувати шкідливі наслідки окремих негативних складових зовнішнього і внутрішнього середовища.

Зауважимо, що джерелами негативних впливів на бюджетно-фінансову безпеку установи можуть бути:

- 1) свідомі чи несвідомі дії окремих посадових осіб і суб'єктів господарювання (органів державної влади, міжнародних організацій);
- 2) збіг об'єктивних обставин (стан фінансової кон'юнктури, наукові відкриття та технологічні розробки тощо).

Залежно від суб'єктної обумовленості негативні впливи на бюджетно-фінансову безпеку можуть мати об'єктивний і суб'єктивний характер. Об'єктивними вважаються такі негативні впливи, які виникають не з волі конкретної установи чи його працівників. Суб'єктивні впливи спостерігаються внаслідок неефективної роботи установи загалом або окремих його працівників.

Отже, головна мета бюджетно-фінансової безпеки установи полягає в тому, щоб гарантувати її стабільне та максимально ефективне функціонування тепер і достатній потенціал розвитку в майбутньому. Тому до основних функціональних цілей бюджетно-фінансової безпеки віднесемо: забезпечення високої фінансової ефективності роботи; підтримку фінансової стійкості та незалежності бюджетної установи. Головна та функціональні цілі зумовлюють формування необхідних структуротвірних елементів і загальної схеми організації бюджетно-фінансової безпеки. Загальна схема процесу організації бюджетно-фінансової безпеки охоплює такі дії (заходи), що здійснюються послідовно або одночасно:

- 1) формування необхідних бюджетних ресурсів;
- 2) загальностратегічне прогнозування та планування бюджетно-фінансової безпеки;
- 3) стратегічне планування фінансово-господарської діяльності установи;
- 4) загально-тактичне планування бюджетно-фінансової безпеки;
- 5) тактичне планування фінансово-господарської діяльності установи;
- 6) оперативне управління фінансово-господарською діяльністю установи;
- 7) здійснення функціонального аналізу рівня бюджетно-фінансової безпеки;
- 8) загальне оцінювання досягнутого рівня бюджетно-фінансової безпеки.

ВИСНОВКИ

Отже, за результатами узагальнення теоретичних основ суті поняття «бюджетно-фінансова безпека установи», виявивши найбільш характерні її особливості, доцільно стверджувати, що це результат облікової політики установи для забезпечення належного рівня бюджетно-

фінансової безпеки, який відображається кількісним та якісним детермінованим характеристикам фінансового стану, що забезпечує стабільну захищеність пріоритетних фінансових інтересів установи від ідентифікованих реальних і потенційних загроз зовнішнього і внутрішнього характеру, параметри якої визначаються на основі фінансової філософії і створюють необхідні передумови бюджетно-фінансової підтримки стійкого зростання в поточному і перспективному періодах.

ЛІТЕРАТУРА

1. Економіка підприємства : підруч. / за ред. С. Ф. Покропивного. — [2-ге вид., перероб. та доп.]. — К. : Вид-во КНЕУ, 2001. — 528 с.
2. Економіка підприємства : підруч. / [за заг. ред. д-ра екон. наук, проф. Л. Г. Мельника]. — Суми : ВТД «Університетська книга», 2004. — 648 с.
3. Бланк И. А. Управление финансовой безопасностью предприятия / И. А. Бланк. — К. : Ельга, Ника-Центр, 2009. — 784 с.
4. Корпоративное управление крупным промышленным комплексом : учеб. пособ. для вузов / [Лысенко Ю. Г., Андриенко В. Н., Беликова Т. Ю. и др. ; под общ. ред. Ю. Г. Лысенко и В. Н. Андриенко]. — Донецк : ООО «Юго-Восток, Лтд», 2010. — 327 с.
5. Про основи національної безпеки України: Закон України від 19.06.2003, № 964-IV [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/964-15/ed20110907>.

REFERENCES

1. Pokropivnyi, S.F. (2001), *Ekonomika pidpriemstva* [Business Economics], textbook, KNEU, Kyiv, Ukraine.
2. Melnik, L.G. (2004), *Ekonomika pidpriemstva* [Business Economics], textbook, VTD “Universitetska kniga”, Sumi, Ukraine.
3. Blank, I.A. (2009), *Upravlenie finansovoy bezopasnostyu predpriyatiya* [Financial Management Enterprise Security], Izd. “Elga”, “Nika-Center”, Kyiv, Ukraine.
4. Lyisenko, Yu.G., Andrienko, V.N., Belikova, T.Yu. et al. (2010), *Korporativnoe upravlenie krupnym promyshlennym kompleksom* [Corporate Governance large industrial complex], total for high schools, “Yugo-Vostok, Ltd”, Donetsk, Ukraine.
5. “The National Security of Ukraine”: Law of Ukraine of 19.06.2003, № 964-IV, available at: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/964-15/ed20110907> (access January 7, 2015).

УДК 35.086

ОБҐРУНТУВАННЯ НЕОБХІДНОСТІ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ КРАЇНИ ЯК ГАРАНТІЇ ЇЇ БЕЗПЕКИ

Шевченко Т.Г., к.і.н., доцент, Одинець О.С.

*Запорізький національний університет
Україна, 69600, м. Запоріжжя, вул. Жуковського, 66*

tarasgryg@mail.ru

Поглиблено системний аналіз причин швидкого розповсюдження криз і млявого подолання їх наслідків в Україні. Саме такому перебігу подій сприяли особливості не суверенного, неринкового розвитку соціального капіталу і людського потенціалу до 1991р., слабкість відповідних державних інституцій, високий рівень злочинності, запізнення в прийнятті ефективних рішень для покращення ситуації в умовах боротьби з тіньовою економікою, подолання соціальної нерівності, відновлення довіри суспільства до влади, яка тільки розпочинає боротьбу з корупцією. Зроблені висновки про необхідність найшвидшого прискорення розвитку малого та середнього бізнесу, зниження рівня його оподаткування. Обґрунтована необхідність постійного та систематичного підвищення глобальної конкурентоспроможності країни, її галузей, особливо науки та освіти. Розкриті шляхи використання